

Kamer van de Middenstand

Initiatiefadvies betreffende de bevoegdhedenoverdracht van de federale Overheid naar de Gewesten op het vlak van het Participatiefonds

2012

Het advies werd goedgekeurd tijdens de plenaire zitting van 15 mei 2012
van de Kamer van de Middenstand

Historiek

Het in het Regeerakkoord van 1 december 2011 vervatte institutioneel akkoord voor de zesde Staatshervorming heeft betrekking op heel wat aangelegenheden.

Tijdens zijn bezoek aan het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité (BESOC) van 13 februari 2012 heeft Minister-President Charles Picqué de leden van de Economische en Sociale Raad verzocht om de Brusselse specifieke kenmerken te analyseren en om hieruit lessen te trekken voor de toekomst van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het kader van de zesde Staatshervorming.

In het onderhavig advies behandelt de Kamer van de Middenstand de regionalisering van het Participatiefonds. In een vorig advies had ze de regionalisering van de handelshuur en van de toegang tot het beroep behandeld. In een derde advies zal ze het gemengd karakter van de handelswijken behandelen.

In 2008 had de Kamer van de Middenstand, ingevolge een eerste tekst over de institutionele hervorming, al een advies ter zake geformuleerd. Het onderhavig advies is een actualisering van dit advies, met de nadruk op de onafhankelijke structuren die moeten worden ingesteld.

Plan

Historiek	2
Plan.....	2
Regionalisering van het Participatiefonds	3
1. Inleiding	3
2. De in aanmerking komende sectoren en categorieën van begunstigden.....	3
3. Intensiteit van de financieringsmiddelen.....	5
4. De dienstverleningsactiviteiten van het Fonds	6
5. De steun- en begeleidingsstructuren	7
6. Statutaire instanties	8
7. Besluiten.....	8

Regionalisering van het Participatiefonds

1. Inleiding

Het opstarten en bestendigen van de activiteiten van de KMO, ZKO en zelfstandige beroepen berust op een correcte financiering. Deze financiering is des te belangrijker in een Gewest met diverse bijzondere eigenschappen. Ten eerste werden in 2011 ongeveer 14 % van de nationale ondernemingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opgericht. Ten tweede laat de oprichtingsdynamiek ten opzichte van de bestaande ondernemingen zich het sterkst gevoelen in Brussel, gezien men er een oprichtingsgraad van 11,56 % waarneemt tegenover een nationale graad van 9,43 %. Ten derde is de oprichtingsdynamiek gebaseerd op een jonge bevolking, gezien diegenen die activiteiten creëren gemiddeld 35,8 jaar oud zijn. Ten vierde zijn er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een groot aantal KMO, ZKO en zelfstandigen terug te vinden. Een laatste element dat dient te worden benadrukt, is het feit dat meer dan de helft van de bedrijven door personen van vreemde nationaliteit of origine wordt opgericht.

Het Participatiefonds is een belangrijke kredietverstrekker voor de ZKO en zelfstandigen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In de context van Bazel III dat de toegang van de KMO tot het krediet beperkt, verstrekt het Participatiefonds achtergestelde leningen (Starteo, Optimeo en Initio) aan kleine ondernemingen ter aanvulling van kredieten verstrekt door banken en risicokapitaalverstrekkers, van investeringskredieten (business Angel en Privak+) als aanvulling op het risicokapitaal dat de privésector inbrengt, en dekt het de kredieten (startleningen en Plan Jonge Zelfstandigen) die worden toegekend aan werkzoekenden en personen die moeilijk toegang krijgen tot het krediet voor het opzetten van hun eigen zaak.

De Kamer van de Middenstand wil met deze nota benadrukken dat zij wenst dat het verstrekken van kredieten aan zelfstandigen en ZKO in het Brussels Gewest, zoals momenteel door het Participatiefonds geschiedt, zou worden voortgezet. Zij wil benadrukken dat de regionalisering van dit belangrijke instrument niet ten koste zou mogen gaan van deze Brusselse ondernemers. Ze drukt de wens uit dat er een onafhankelijke structuur zou worden ingesteld, om tegemoet te komen aan deze doelstelling om de kredietverstrekking te handhaven. Ze formuleert een aantal beschouwingen waarvoor zij met de Brusselse Regering een dialoog wil aangaan en wil bijdragen tot de concrete modaliteiten voor de regionalisering van dit financieel instrument.

2. De in aanmerking komende sectoren en categorieën van begunstigden

De Kamer van de Middenstand stelt vast dat het huidig beleid van het Participatiefonds overeenstemt met de economische structuur van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die gericht is op de tertiaire sectoren (handel, diensten, vrije beroepen, ambachten, ...). De sectoren die momenteel door het Participatiefonds in aanmerking worden genomen, integreren de prioriteiten van de Brusselse Regering zoals deze tot uitdrukking worden gebracht in het Pact voor een Duurzame Stedelijke Groei en het Gewestelijk Ontwikkelingsplan en in de voorzieningen voor overheidssteun (economische expansie, ondernemingsoverdracht, rekrutering, externe consultancy, ...).

De Kamer van de Middenstand wenst dan ook dat de toekomstige onafhankelijke structuur die de beroepskredieten voor zelfstandigen, KMO en ZKO zal moeten beheren, hiermee nauw verwant door haar terreinkennis en rekening houdend met de Brusselse eigenheden, in eerste instantie dezelfde toelaatbaarheidscriteria voor activiteitensectoren zou hanteren als deze die momenteel door het Participatiefonds in acht genomen worden, en in tweede instantie haar activiteit zo nodig tot andere sectoren zou uitbreiden.

De begunstigden van de tegemoetkomingen van het Participatiefonds zijn voor het merendeel natuurlijke personen en BVBA. De financiële producten die kandidaat-ondernemers worden aangeboden, stemmen overeen met verschillende categorieën van toekomstige ondernemers :

- 'Starteo' is bedoeld voor zelfstandigen of KMO die een activiteit opstarten of die sinds maximum 4 jaar werkzaam zijn,
- De 'Startlening' is bedoeld voor niet-tewerkgestelde werkzoekenden die met een eigen activiteit willen beginnen,
- Het 'Plan Jonge Zelfstandigen' is bestemd voor werkzoekenden jonger dan 30 jaar met een ondernemingsproject,
- De 'Business Angel' richt zich tot innoverende ondernemingen die een partnerschap met een Business Angel aangaan,
- 'Impulseo' is bedoeld om de installatie van huisartsen in een individuele of een groepspraktijk te bevorderen,
- 'Optimeo' richt zich tot starters die meer dan 4 jaar werkzaam zijn,
- 'Initio' richt zich tot al bestaande ondernemingen voor de financiering van materiële, immateriële en financiële investeringen, of tot de starter ingeval van een overname. De aanvrager kan zich met behulp van de beoefenaar een cijferberoep rechtstreeks tot het Participatiefonds richten, en vervolgens met het akkoord van het Fonds voor maximaal 50 % van het te financieren bedrag tot een bankinstelling naar keuze om het noodzakelijke bijkomende krediet te verkrijgen.

Tot slot is het product 'Casheo' bestemd voor het mobiliseren van schuldvorderingen die KO hebben op overheidsinstellingen of parastatalen (Federale overheid, Gewesten, provinciale en plaatselijke overheden) en vennootschappen waarin de overheid meerderheidsaandeelhouder is.

De producten zijn afgestemd op de eigenheden van de zelfstandige natuurlijke persoon, van de ZKO en van de KMO, in die zin dat het om relatief kleine bedragen gaat. Voor sommige ervan (bijvoorbeeld de startlening) is geen tussenkomst van een bank vereist. In sommige gevallen is de lening van ondergeschikt belang, in die zin dat het Fonds bij een mislukking de geleende bedragen niet terugvordert. In dit opzicht stelt de Kamer van de Middenstand voor om een einde te stellen aan de huidige verschillende behandeling van een individu dat als natuurlijke persoon optreedt en diegene die werkzaam is in het kader van een EBVA, gezien deze laatste een borgtocht moet stellen om zijn activiteit te waarborgen.

Al de producten Starteo, Optimo, Startlening en Plan voor Jonge Zelfstandigen zijn afgestemd op de Brusselse situatie, gezien de acceptatiegraad in 2010 vrij hoog ligt¹ : 69 % voor de Starteo-kredieten, 74,6 % voor de Optimeo-kredieten, 49,8 % voor de Initio-kredieten en 69,4 % voor de Casheo-leningen.

De actuele behandeling door de huidige federale structuur waarborgt ten eerste de onafhankelijkheid en de ernst bij de afhandeling van de dossiers.

De Kamer van de Middenstand vraagt dat de nieuwe Brusselse entiteit die de activiteiten van het Participatiefonds moet overnemen, zou worden georganiseerd op basis van competenties en ondersteuning van begeleidingsstructuren met ervaring op het terrein.

De Kamer van de Middenstand is van oordeel dat deze nieuwe Brusselse structuur haar activiteit op onafhankelijke wijze moet uitoefenen, waarbij ze zich profileert op een manier die is aangepast aan de behoeften van de KMO, ZKO en zelfstandige beroepen in termen van voorbereiding en begeleiding van de dossiers en van hoogte van de financieringen, evenals in termen van activiteitensectoren. Doelstellingen op het vlak van transparantie, kwaliteit en aanpassingsvermogen van de producten aan de Brusselse eigenheden zullen kunnen worden gewaarborgd door de instelling van een efficiënte organisatie die onder meer een permanente interne audit omvat.

Tot slot is het voor de Kamer van de Middenstand van belang dat de regionalisering van het Participatiefonds wordt opgevat als een aanvulling op de bestaande Brusselse voorzieningen, om aldus in te spelen op de behoeften van de KMO, ZKO en zelfstandigen.

3. Intensiteit van de financieringsmiddelen

Gelet op de opdrachten van het Participatiefonds en eveneens gelet op de wil die de Brusselse Regering met name in het kader van het Pact voor een Duurzame Stedelijke Groei heeft uitgedrukt om van de steun aan de oprichting en ontwikkeling van de ondernemingen één van haar prioriteiten te maken, maar ook gelet op de vaststelling dat zowel het aantal ingediende dossiers als de door het Participatiefonds verstrekte kredietbedragen sinds 2003 vrij sterk stijgen, vraagt de Kamer van de Middenstand dat de bedragen die in het kader van een eventueel trekkingsrecht van de Gewesten worden toegekend in geen geval lager zouden zijn dan 14-15 % van het totaal ten gunste van de Brusselse zelfstandigen, KMO en ZKO.

Aangezien de bewuste tegemoetkomingen bestemd zijn om bedrijfsoprichtingen te financieren, met name om werkzoekenden op weg te helpen maar ook om bestaande ZKO verder te ontwikkelen en uit te breiden, herhaalt de Kamer de volgende indicatoren :

1. In verband met de oprichting van nieuwe ondernemingen werden er volgens Graydon in 2011 in het Brussels Gewest ongeveer 10 351 bedrijfsoprichtingen opgetekend, hetzij 13,56 % van het totaal van het hele land. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is ontegenzeggelijk het meest ondernemend Gewest van België met 10 inwoners op 1000 die er hun eigen onderneming hebben opgericht, tegenover 7 in Vlaanderen en 6 in Wallonië,
2. Bovendien blijkt in 2010 het % bedrijfsoprichtingen 11,56 te bedragen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 8,74 in het Vlaams Gewest, 9,12 in het Waals Gewest en 9,43 in het hele land (Bron : Statistische indicatoren van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest),
3. Uit een studie die ICHEC-PME in 2008 voor het Brussels Agentschap voor de Onderneming heeft verricht, blijkt dat de oprichters van ondernemingen van het Brussels Gewest gemiddeld 35,8 jaar zijn op het ogenblik dat ze hun zaak opzetten. Tevens toont de studie aan dat 21,5 % als natuurlijke persoon werkt en dat 75 % heeft gekozen voor de rechtsvorm van BVBA. Wanneer men de statistiek van het aantal werkzoekenden tussen 25 en 40 jaar

erbij neemt, blijkt in maart 2012 hun aantal in het Brussels Gewest 48 542 te bedragen, wat overeenstemt met 23,9 % van het totaal van het hele land (Bron : Actiris),

4. In 2010 bedraagt het aantal zelfstandigen en ondernemingen dat minder dan 20 werknemers tewerkstelt 80 229 eenheden in het Brussels Gewest, wat overeenstemt met 10,5 % van het totaal van het hele land (Bron : Statistische indicatoren van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest),
5. Wat de verdeling van het aantal kredieten met begeleiding betreft die het Participatiefonds tijdens de periode 2001-2005 heeft verstrekt, blijkt dat het aandeel van het Brussels Gewest 14,02 % bedraagt tegenover 41,07 % in Wallonië en 44,91 % in Vlaanderen (Bron : antwoord op een parlementaire vraag die op 7 maart 2007 aan de federale Minister van Tewerkstelling werd gesteld).

Het is dus logisch dat het Brussels Gewest de middelen worden toegekend om deze tendens tot concretisering van de ondernemingsgeest in goede banen te kunnen leiden, met de steun van talloze projecten zoals de Start Academy (Cascade), de Mini-ondernemingen (De jonge ondernemingen), de hervorming van de wetgeving betreffende de economische expansie, Boost your talent van het BAO, enz., zonder rekening te houden met de talloze diensten voor bedrijfsoprichtingen die binnen de privésector werkzaam zijn.

4. De dienstverleningsactiviteiten van het Fonds

De Kamer van de Middenstand zou graag de belangrijke rol van de overige dienstverleningsactiviteiten van het Participatiefonds benadrukken.

Zo staat het Fonds in voor het operationeel beheer van de CVBA Starterfonds, die de uitgiften van de obligatielening « Starter » organiseert. De vorige uitgifte in 2009 was met 300 miljoen € een zeer groot succes. Dit privé-financieringsinstrument van de ondernemingen kan ook met belastingvoordelen worden gecombineerd en zal het toelaten om de mogelijke kredietimplosie te compenseren, die Febelfin ingevolge de Bazel III-akkoorden heeft aangekondigd.

Het Participatiefonds staat ook in voor het beheer van de inkomenscompensatievergoeding voor zelfstandigen die het slachtoffer zijn van hinder ten gevolge van werken op het openbaar domein. Een in hoofdzaak gewestelijke en zeer nuttige rol voor de ZKO die voornamelijk met een privé-cliënteel werken dat door openbare werken wordt benadeeld.

In zijn wettelijke opdrachten neemt het Participatiefonds ook de volgende taken voor zijn rekening :

- Administratief beheer van Belgacap, een bijkomende aanvullende kredietverzekering toegekend door de kredietverzekeraars en met staatswaarborg
- Beheer van het Impulsfonds voor de huisartsgeneeskunde: Impulseo I en II
- Optreden als vereffenaar van het Kringloopfonds

Naast zijn wettelijke opdrachten verleent het Participatiefonds aan de hand van contractuele akkoorden diensten aan allerhande gewestelijke instanties :

- Onderdak en logistieke ondersteuning bieden aan het KeFiK, het Kenniscentrum voor Financiering van KMO
- Onderdak bieden aan de Kredietbemiddelaar

- Optreden als vereffenaar van het Kringloopfonds
- Operationeel beheer van de back office van het Brussels Waarborgfonds
- Beheer van de obligatielening uitgegeven door het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
- Beheer van het informaticanetwerk van de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij
- Operationeel beheer van de VZW Belgian Bankers Academy

De Kamer van de Middenstand drukt de wens uit dat de onafhankelijke gewestelijke structuur deze dienstverleningsactiviteiten zou overnemen en daarbij dubbel werk zou vermijden en een samenhang in de werking zou nastreven.

5. De steun- en begeleidingsstructuren

Het Participatiefonds biedt starters de mogelijkheid om een beroep te doen op gespecialiseerde en erkende steunvoorzieningen. Deze bijstand is niet alleen tijdens de voorbereiding van het dossier, maar ook gedurende de eerste werkingsmaanden van de onderneming mogelijk. De steun bij het opstarten van een onderneming kan de volgende vormen aannemen :

- bijstand bij het aanvragen van een startlening,
- 3 tot 6 maanden bijstand voor de voorbereiding van een zelfstandige activiteit met als doel na deze periode een startlening aan te vragen,
- na de oprichting van de onderneming begeleidt een steunpunt de starters gedurende 18 maanden na afloop van de lening en 24 maanden in het kader van het Plan Jonge Zelfstandigen.

Om een erkenning van het Participatiefonds te verkrijgen, moet het steunpunt aan een aantal kwaliteitscriteria voldoen, zoals :

- over erkende competenties beschikken op het vlak van steunverlening bij het opstarten van een zelfstandige activiteit als natuurlijke persoon of van een KMO,
- kennis hebben van en ervaring hebben met het doelpubliek van het Plan Jonge Zelfstandigen (niet-tewerkgestelde werkzoekenden jonger dan 30 jaar die zich voor het eerst als zelfstandige willen vestigen) en van de Startlening (niet-tewerkgestelde werkzoekenden die zich als zelfstandige wensen te vestigen en moeilijk toegang hebben tot het bankkrediet),
- over een minimale infrastructuur beschikken : onthaal en secretariaat, toegankelijkheid, nabijheid van de doelgroep, toegang tot een netwerk van contacten en nuttige instanties,
- een quotum van minstens 4 ontvankelijke aanvragen per jaar en per steunpunt behalen. De steunpunten worden beoordeeld op basis van een dossier waarin de bovengenoemde elementen worden gestaafd en van een evaluatievergadering met de verantwoordelijken van het steunpunt.

De Kamer van de Middenstand vraagt om in het kader van de nieuwe onafhankelijke structuur deze begeleidingsvoorziening voor nieuwe zelfstandigen te handhaven door middel van deskundige

steunpunten die aan kwaliteitscriteria voldoen. Om performant te zijn, zal de begeleiding van de Brusselse ondernemers een kwaliteitscontrole van deze prestaties moeten omvatten.

6. Statutaire instanties

De Kamer van de Middenstand pleit ervoor dat vertegenwoordigers van de organisaties van zelfstandigen de kredietbeheerstructuur, net zoals het huidige Participatiefonds, zouden beheren. Momenteel is de Raad van Bestuur van het Participatiefonds samengesteld uit 8 leden. Vier ervan worden voorgedragen door de federale Ministers van Financiën, Tewerkstelling en Arbeid, Economie en Middenstand. Vier leden worden voorgedragen door de representatieve middenstandsorganisaties. De Voorzitter en de Ondervoorzitter komen uit de kringen van de middenstandsorganisaties.

De Kamer van de Middenstand stelt voor om een paritaire samenstelling van de Raad van Bestuur en van de Kredietcomités tussen vertegenwoordigers van de overheid en vertegenwoordigers van de Brusselse middenstandsorganisaties te behouden.

De binnen de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest functionerende Kamer van de Middenstand die door de Brusselse Regering wordt erkend als officiële instantie en woordvoerder van de zelfstandigen in de overleginstanties die onder de bevoegdheid vallen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, moet instaan voor de aanduiding van de vertegenwoordigers.

7. Besluiten

Het in het Regeerakkoord van 1 december 2011 vervatte institutioneel akkoord voor de zesde Staatshervorming voorziet de regionalisering van de activiteit van het Participatiefonds. Dit Fonds is van fundamenteel belang voor de financiering van de ondernemingen.

Deze regionalisering heeft een bijzondere weerslag op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, omdat de dynamiek op het vlak van de oprichting van ondernemingen, KMO, ZKO en zelfstandige beroepen er zich bijzonder sterk laat gevoelen in verhouding tot de andere Gewesten.

In een context van kredietafname als gevolg van internationale akkoorden zoals deze van Bazel III, zou de Kamer van de Middenstand de uitdrukkelijke wens willen formuleren dat de huidige acties van het Participatiefonds zouden worden voortgezet in zijn aanbod van producten, van in aanmerking komende sectoren en van categorieën van begunstigden. De afstemming op de Brusselse eigenheden is bijzonder sterk en komt voort uit de grote deskundigheid die het Participatiefonds momenteel aan de dag legt.

De Kamer van de Middenstand is van oordeel dat een nieuwe Brusselse structuur haar activiteit op een onafhankelijke wijze moet uitoefenen, waarbij ze zich profileert op een manier die is aangepast aan de behoeften van de KMO, ZKO en zelfstandige beroepen in termen van voorbereiding en begeleiding van de dossiers, evenals in termen van activiteitensectoren en van hoogte van de verstrekte kredieten. Doelstellingen op het vlak van transparantie, kwaliteit en aanpassingsvermogen van de producten aan de Brusselse eigenheden zullen kunnen worden gewaarborgd door de instelling van een efficiënte organisatie die onder meer een permanente interne audit omvat.

Rekening houdend met de grotere verhouding bedrijfsoprichtingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, mogen de bedragen die in het kader van een eventueel trekkingsrecht van de Gewesten worden toegekend in geen geval lager zijn dan 14-15 % van het totaal ten gunste van de Brusselse zelfstandigen, KMO en ZKO.

De Kamer van de Middenstand is van mening dat de overige dienstverleningsactiviteiten die het Participatiefonds momenteel verricht eveneens in de nieuwe Brusselse structuur zouden moeten worden opgenomen, waarbij dubbel werk moet worden vermeden en een samenhang in de werking moet worden nagestreefd.

De Kamer van de Middenstand stelt voor om de steun- en begeleidingspunten voor 'Starters' te behouden. Om performant te zijn, zouden deze steunpunten aan een kwaliteitscontrole van de geleverde prestaties moeten worden onderworpen.

In verband met de statutaire instanties stelt de Kamer van de Middenstand het behoud voor van een paritaire samenstelling van de Raad van Bestuur en van de Kredietcomités tussen de vertegenwoordigers van de overheid en de vertegenwoordigers van de Brusselse middenstandsorganisaties, die door de Kamer van de Middenstand zouden worden aangeduid.

ⁱ BAO - Jaarverslag 2010